

PARTICIPAREA SOCIALĂ

CLAUDIA PETRESCU

Participarea socială reprezintă una dintre dimensiunile importante ale calității vieții individului și societății în ansamblu, fiind esențială într-o democrație. Implicarea activă a cetățenilor nu doar politică, ci și civică sau comunitară constituie o premisă importantă a procesului de dezvoltare socială (Sen, 2004; Putnam et al., 2003; Putnam, 2002). Participarea individului în activități sociale (întâlniri cu prietenii, implicarea într-un club/asociație) satisface nevoia de apartenență a oamenilor, iar la nivel social poate preveni apariția unor fenomene de excluziune socială. Implicarea oamenilor în activitățile unor asociații/cluburi sau cea religioasă are impact asupra participării lor civice, politice și comunitare (Verba et al., 1995).

European Quality of Life Survey măsoară diverse tipuri de participare (în special în funcție de tipul activității realizate): socială/comunitară, civică, politică, religioasă, sportivă. Participarea socială/comunitară este analizată printr-o serie de indicatori cum sunt: implicarea în activitățile unor organizații non-profit/club, voluntariat, apetența spre munca voluntară, încrederea în organizații umanitare și caritabile, frecvența întâlnirilor cu persoane din afara gospodăriei și a contactării acestora prin telefon/internet. Participarea civică și politică este măsurată prin indicatori care vizează utilizarea unor instrumente specifice (directe sau indirecte) – participarea la întâlniri ale partidelor politice sau sindicatelor, participarea la proteste/demonstrații, semnarea de petiții, comentarea on-line a diverselor probleme, boicotarea unor produse sau contactarea politicienilor sau factorilor de decizie.

PARTICIPAREA LA ACTIVITĂȚI SOCIALE ȘI VOLUNTARIAT

România înregistrează cea mai scăzută rată de participare socială la nivelul UE. Astfel, numai aproximativ 6% din populație declară că participă lunar la activitățile unui club/societate/asociație, în timp ce la nivel european procentul este de aproape 30%. Procentul românilor care participă la astfel de activități este de opt ori mai mic decât al țărilor cu cea mai ridicată rată de participare (Suedia, Danemarca, Olanda, Finlanda, Irlanda), de patru ori mai mic decât cel al Cehiei și Slovaciei și de 2 ori mai mic decât al Poloniei sau Ungariei.

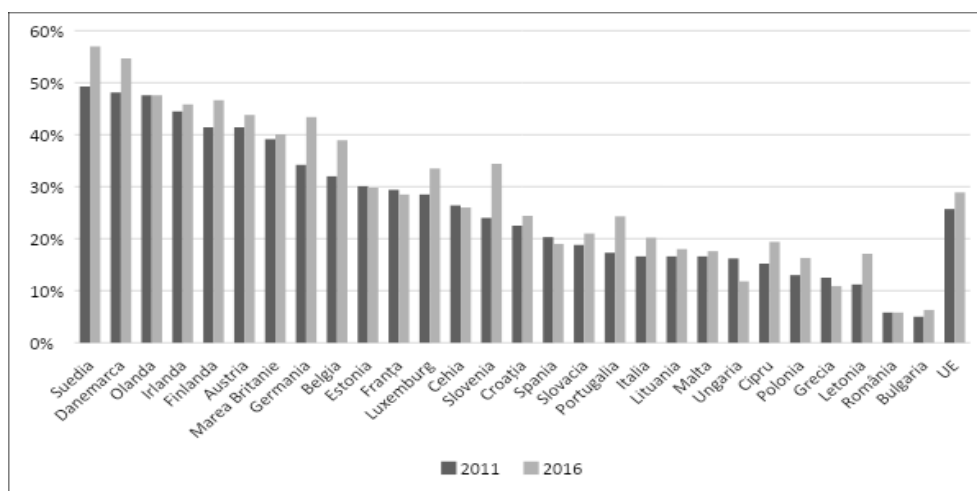

Adresa de contact a autorului: Claudia Petrescu, Institutul de Cercetare a Calității Vieții al Academiei Române, Calea 13 Septembrie, nr. 13, sector 5, 050711, București, România, e-mail: claudia.petrescu@iccv.ro.

Participarea la activitățile unui club/asociație înregistrează un trend ascendent la nivelul UE. Aproximativ 30% dintre europeni iau parte la activitățile unui club/asociație cel puțin o dată pe lună, în creștere cu 3% față de 2011. În majoritatea țărilor europene (22) proporția celor care participă la activitățile unui club/asociație cel puțin o dată pe lună a crescut cu procente cuprinse între 1 și 10%. Cele mai mari creșteri se înregistrează în Slovenia (10%), Germania (9%), Suedia (8%), Portugalia, Belgia și Danemarca (7%) (*Grafic 1*).

Grafic 1

Participarea la activitățile sociale ale unui club/societate/asociație cel puțin o dată pe lună (%)

Q28d. Cât de des realizați fiecare dintre următoarele activități? C. Participați la activitățile sociale ale unui club, societate sau asociație... 1. Zilnic sau aproape zilnic; 2. Cel puțin o dată pe săptămână; 3. O dată până la trei ori pe lună; 4. Mai rar; 5. Niciodată; 6. Refuz; 7. Nu știu. *Notă.* Procentul celor care declară că merg cel puțin o dată pe lună (variantele 1, 2 și 3).

În cazul României, procentul celor care participă la activitățile sociale ale unui club, societate sau asociație a rămas constant (5,8%) în perioada 2011–2016, fiind cea mai redusă la nivelul UE. Astfel, doar 5,8% dintre români iau parte la astfel de activități, în timp ce 83% nu fac acest lucru. Există însă diferențe între cele două valori ale cercetării europene dacă le analizăm în funcție de grupa de vârstă a respondenților. Astfel, participarea persoanelor tinere (18–24 de ani) la activitățile sociale ale unui club, societate sau asociație cel puțin o dată pe lună a crescut de la 13% la 24%, în timp ce a celor din celelalte categorii de vârstă a rămas constantă. În ce privește nivelul de educație al celor care participă la aceste activități sociale se observă că cel mai mult se implică cei cu un nivel de educație ridicat (studii universitare). În perioada 2011–2016, procentul celor care au cel puțin studii universitare și se implică în astfel de activități cel puțin o dată pe lună a crescut de la 12,6% la 16,2%.

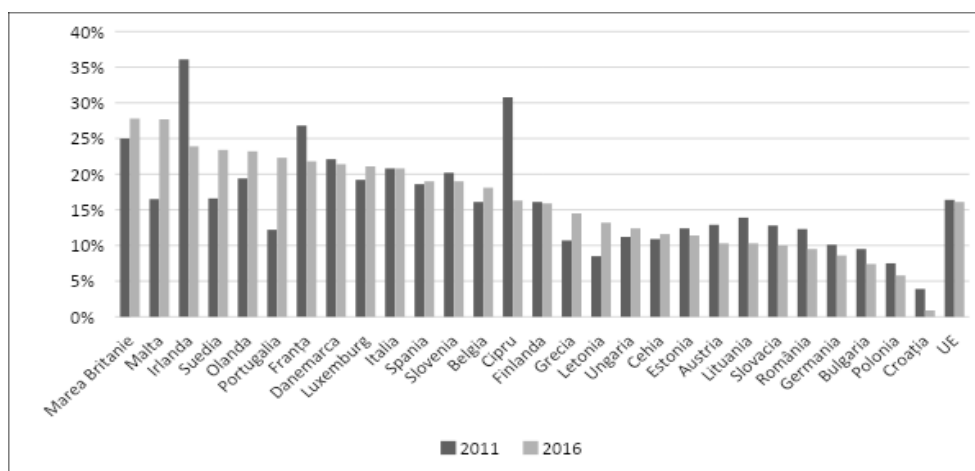
Voluntariatul în rândul populației din România rămâne la valori reduse: 3% fac voluntariat cel puțin lunar în asociații comunitare sau furnizoare de servicii sociale, 2% în asociații profesionale, sportive, culturale sau de educație, iar 3% în partide politice sau sindicate. În UE, 7% din populație face voluntariat cel puțin o dată pe lună în asociații comunitare sau furnizoare de servicii sociale, 9% în asociații profesionale, sportive, culturale sau de educație, iar 2% în partide politice sau sindicate.

Chiar dacă procentul populației care face voluntariat este redus în România, cel al persoanelor care ar dori să petreacă mai mult timp făcând muncă voluntară este de 10%. Acest procent este unul dintre cele mai reduse la nivelul Uniunii Europene, unde în 2016 un procent de 20% din populație dorea să petreacă mai mult timp făcând muncă voluntară. Persoanele tinere (18–24 de ani) și cele cu un nivel ridicat de educație (studii superioare) își doresc într-o măsură mai mare să facă muncă voluntară.

Procentele cele mai ridicate de populație care doresc să petreacă mai mult timp făcând muncă voluntară se regăsesc în Marea Britanie (28%), Malta (28%), Irlanda (24%), Suedia (23%) și Olanda (23%) (Grafic 2).

Grafic 2

Dorința de a petrece mai mult timp făcând muncă voluntară (%)

Q47d. Vă voi citi câteva activități din viața de zi cu zi în care vă puteți petrece timpul. Vă rog să îmi spuneți dacă petreceți suficient timp cât v-ați dori cu fiecare dintre următoarele activități sau dacă v-ați dori să petreceți mai puțin timp sau mai mult timp în activitatea respectivă? D. Muncă voluntară...
1. Să petrec mai puțin timp; 2. La fel de mult cât petrec în prezent; 3. Să petrec mai mult timp; 4. Nu este cazul; 5. Refuz; 6. Nu știu. *Notă:* Cei care declară că doresc să petreacă mai mult timp (varianta 3).

Una dintre variabilele explicative ale voluntariatului în cadrul organizațiilor neguvernamentale umanitare sau caritabile o reprezintă încrederea populației în

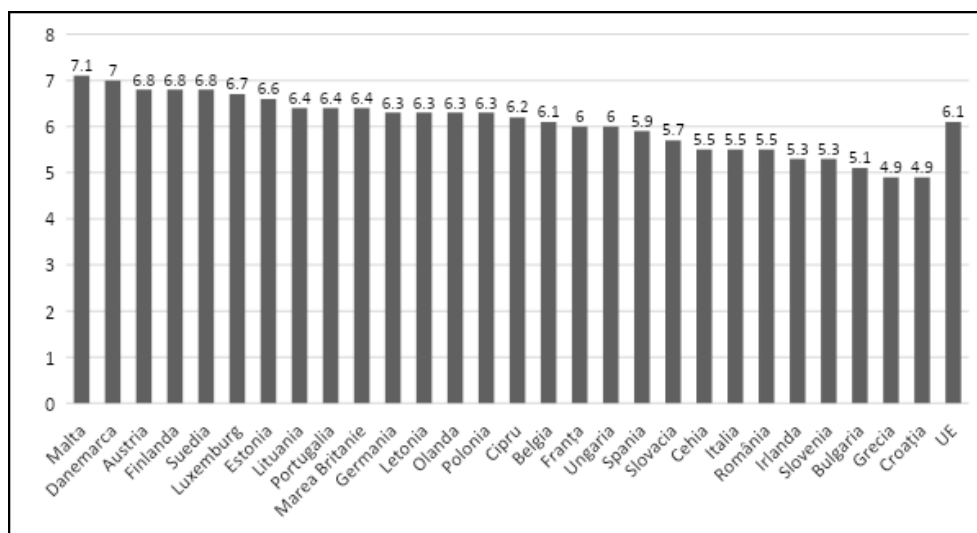
acestea. Media încrederii în organizații umanitare și caritabile este de 5,5 în România, una dintre cele mai mici din UE. Nivelul general de încredere în instituții este destul de redus în România. Încrederea în organizații umanitare și caritabile este mai mare decât încrederea în guvern (4,1), parlament (3,7), sistemul bancar (4,7), justiție (4,7). În același timp, este similar cu nivelul de încredere în mass-media (5,4), autorități locale (5,5) și poliție (5,6).

Astfel, 27% din populație declară că are încredere redusă în ONG-uri, în timp ce 29% au încredere moderată, iar 34% au încredere mare. Persoanele tinere (18–24 de ani) au o încredere mai mare în organizații umanitare și caritabile decât celelalte categorii de vârstă, iar cea mai scăzută încredere au persoanele vârstnice.

La nivel european media încrederii în organizații umanitare și caritabile este 6, țările care au medii ale încrederii ridicate sunt Malta (7,1), Danemarca (7), Austria (6,8), Finlanda (6,8) și Suedia (6,8) (*Grafic 3*).

Grafic 3

Încrederea în organizații umanitare și caritabile, 2016, medii

Q35h. Vă rog să îmi spuneți câtă încredere aveți în următoarele instituții, utilizând o scală de la 1 la 10, 1 însemnând că „nu aveți deloc încredere în instituție”, și 10 „încredere totală”. H. Organizații umanitare sau caritabile

ÎNȚĂLNIRI ȘI DISCUȚII CU PERSOANE DIN AFARA GOSPODĂRIEI

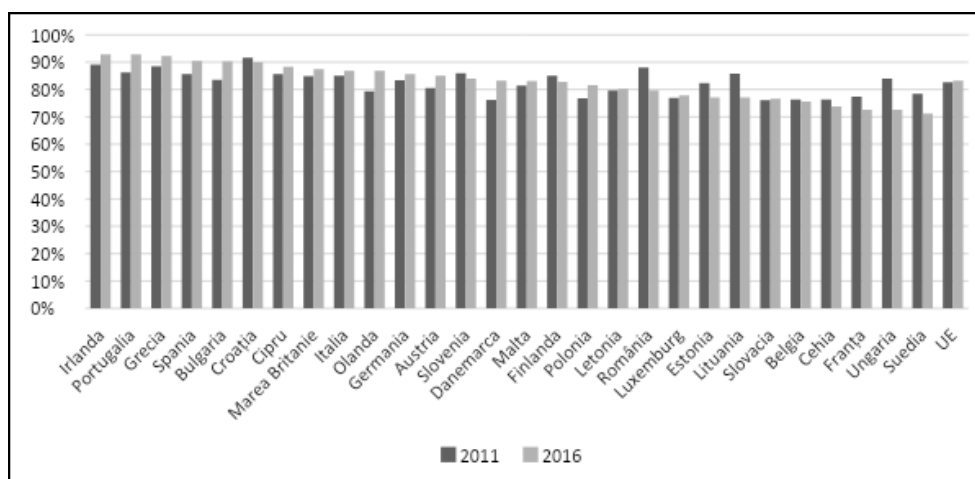
Întâlnirile și discuțiile cu alte persoane din afara familiei reprezintă un aspect important al vieții sociale a individului, ele răspunzând unora dintre nevoile de bază ale acestuia (nevoia de apartenență) și contribuind la formarea capitalului social. Acestea au un rol important nu doar în procesul de socializare, ci și în

menținerea unei sănătăți psihice și a unei vieți sănătoase în contextul unei societăți caracterizate prin individualism. În România, 80% din populație declară că se întâlnește cu prietenii sau vecinii cel puțin o dată pe săptămână, în scădere cu peste 8 puncte procentuale față de 2011. Procente mai mici ale persoanelor care declară că se întâlnesc cel puțin o dată pe săptămână cu prieteni/vecini se înregistrează în rândul celor cu vârste de peste 65 de ani, a celor activi pe piața muncii și a celor cu un nivel ridicat de educație. În mediul urban, procentul celor care declară că se întâlnesc cel puțin o dată pe săptămână cu prietenii/vecinii este mai mic decât în rural.

La nivel european, 84% din populație declară că se întâlnește cu prietenii/vecinii cel puțin o dată pe săptămână. Peste 90% din populația Irlandei, Portugaliei, Greciei, Spaniei, Bulgariei sau Croației se întâlnește cel puțin o dată pe săptămână cu alte persoane decât cele din familie (*Grafic 4*).

Grafic 4

Întâlniri cu prieteni/vecini cel puțin o dată pe săptămână (%)

Q38b. În medie, gândindu-vă la persoanele ce locuiesc în afara gospodăriei dvs., cât de des vă întâlniți cu ei față în față? Oricare dintre prietenii sau vecinii dvs. 1. Zilnic sau aproape zilnic; 2. Cel puțin o dată pe săptămână; 3. O dată până la trei ori pe lună; 4. Mai rar; 5. Niciodată; 6. Refuz (SPONTAN); 7. Nu știu. *Notă:* Cei care declară că se întâlnesc cel puțin o dată pe săptămână (variantele 1 și 2).

Nevoile sociale ale individului sunt satisfăcute nu doar prin întâlnirile cu alte persoane din afara gospodăriei, ci și prin discuțiile cu aceștia prin telefon sau internet. 64% dintre români discută cu prietenii/vecinii cel puțin o dată pe săptămână, în creștere cu peste 8% față de anul 2011. Una dintre posibilele explicații ale creșterii procentului celor care discută la telefon/internet cel puțin o dată pe săptămână o reprezintă și dezvoltarea rețelelor de internet, reducerea costurilor de roaming sau sporirea facilităților în cadrul abonamentelor la telefonie

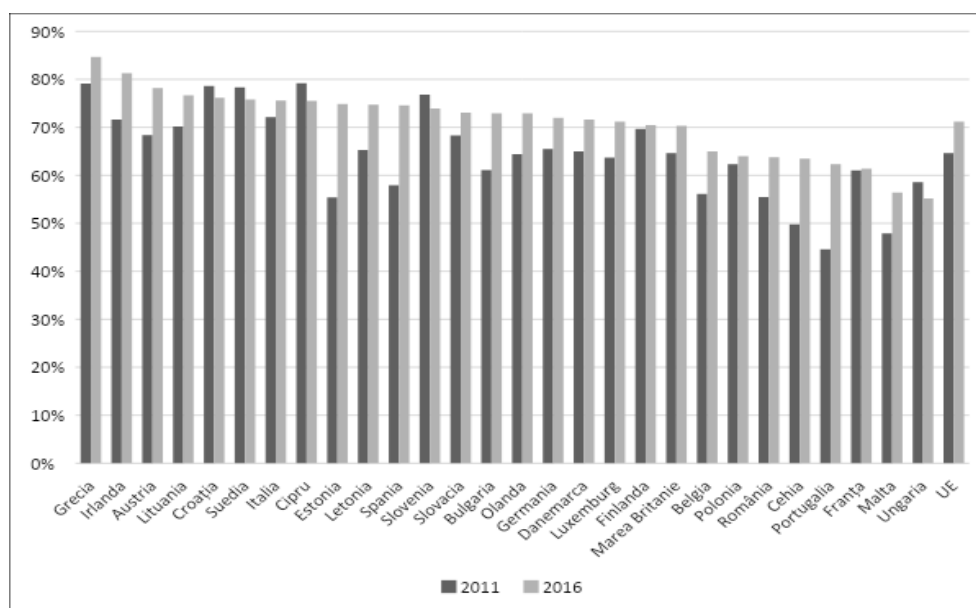
mobilă (creșterea numărului de minute în alte rețele sau în roaming, îmbunătățirea traficului de date mobile).

Românii cu vârste de peste 65 de ani, cei cu un nivel de educație redus (maxim studii gimnaziale) și cei aflați în incapacitate de muncă (boală sau dizabilitate) discută cel mai puțin la telefon sau pe internet cu alte contacte din afara gospodăriei. Acest lucru se poate datora și faptului că aceste persoane au o viață socială mult mai redusă.

La nivel european, 70% din populație vorbește cel puțin săptămânal cu persoane din afara gospodăriei, cu peste 6% mai mult decât în 2011. Cele mai ridicate procente ale populației care declară că discută cel puțin săptămânal la telefon/internet cu alte persoane se înregistrează în Grecia (85%), Irlanda (81%), Austria (78%), Lituania (77%) și Croația (76%). Cele mai reduse sunt în Malta (56%) și Ungaria (55%) (Grafic 5).

Grafic 5

Contactarea prietenilor/vecinilor prin telefon/internet cel puțin o dată pe săptămână (%)

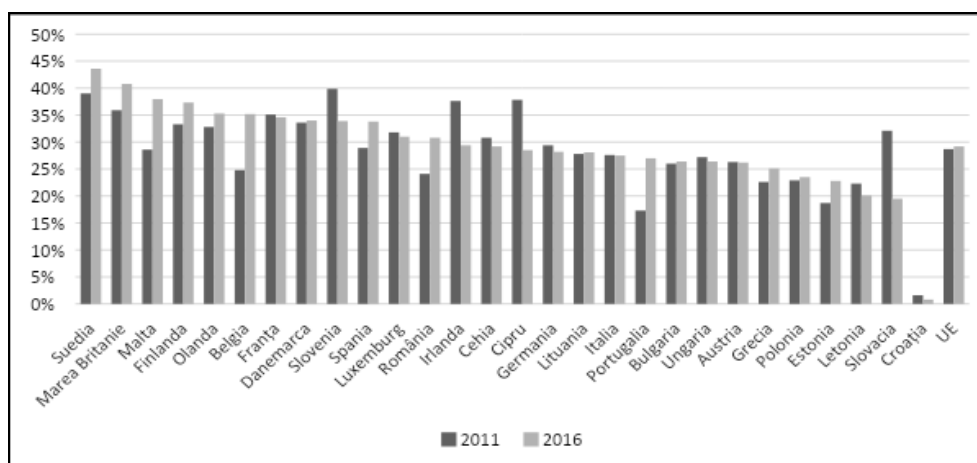
Q39b. În medie cât de des vă contactați prietenii sau rudele care locuiesc în afara gospodăriei prin telefon, internet sau poștă? Oricare dintre prietenii sau vecinii dvs. 1. Zilnic sau aproape zilnic; 2. Cel puțin o dată pe săptămână; 3. O dată până la trei ori pe lună; 4. Mai rar; 5. Niciodată; 6. Refuz (SPONTAN); 7. Nu știu. *Notă:* Cei care declară că îi contactează cel puțin o dată pe săptămână (variantele 1 și 2).

Procentul românilor care doresc să petreacă mai mult timp cu alte persoane din afara gospodăriei este de 31%, în creștere cu 7% față de anul 2011 (Grafic 6).

Persoanele cu vârsta de maxim 49 de ani, cele care au un nivel ridicat de educație (studii universitare), active pe piața muncii sau din mediul urban sunt cele care doresc în mai mare măsură să petreacă mai mult timp cu persoane din afara gospodăriei.

Grafic 6

Dorința de a petrece mai mult timp cu alte contacte sociale (%)

Q47b. Vă voi citi câteva activități din viața de zi cu zi în care va puteți petrece timpul. Vă rog să îmi spuneți dacă petreceți suficient timp cât v-ați dori cu fiecare dintre următoarele activități sau dacă v-ați dori să petreceți mai puțin timp sau mai mult timp în activitatea respectivă? B. Alte contacte sociale (nu familie)... 1. Să petrec mai puțin timp; 2. La fel de mult cât petrec în prezent; 3. Să petrec mai mult timp; 4. Nu este cazul; 5. Refuz; 6. Nu știu. *Notă:* Cei care declară că doresc să petreacă mai mult timp (varianta 3).

PARTICIPARE CIVICĂ ȘI POLITICĂ

Participarea civică a cetățenilor, dimensiune esențială a oricărei democrații, este măsurată printr-o serie de indicatori referitori la participarea la proteste sau demonstrații, semnarea unor petiții (inclusiv prin e-mail sau on-line), comentarea unor probleme politice sau sociale on-line sau boicotarea anumitor produse. Pentru participarea politică au fost utilizați indicatori referitori la participarea la întâlniri ale partidelor politice sau sindicatelor și contactarea unor politicieni sau persoane publice oficiale.

Într-o societate democratică există numeroase metode de implicare civică și politică a cetățenilor, vocea lor fiind necesar să fie auzită cât mai clar și tare pentru a atrage atenția decidenților (Verba et al. 1995). Dialogul permanent între decidenți și cetățeni nu doar că este un barometru al democrației, dar poate să aducă în atenția celor interesați diverse probleme cu care se confruntă populația.

România înregistrează unele dintre cele mai mici valori ale participării civice, în anul 2016 – 2% dintre români au participat la acțiuni de protest sau demonstrații, 6% au semnat o petiție (inclusiv prin e-mail sau on-line), 5% au comentat o problemă politică sau socială on-line, iar 2% au boicotat anumite produse. Persoanele care au cel puțin studii universitare și cele din mediul urban sunt cele care adoptă într-o mai mare măsură forme de participare civică indirectă: semnarea de petiții, comentarea problemelor politice sau sociale on-line sau boicotarea anumitor produse.

Aceste valori înregistrate în România sunt mult mai reduse decât media europeană (5% dintre europeni au participat la acțiuni de protest sau demonstrații, 20% au semnat petiții, 12% au comentat probleme politice sau sociale on-line, iar 15% au boicotat anumite produse). Țările europene care au înregistrat cele mai mari valori în ce privește participarea la proteste sau demonstrații sunt Franța (10%) și Suedia (10%). Cele mai mari proporții ale populației care au semnat petiții se înregistrează în Suedia (39%), Marea Britanie (35%), Finlanda (32%), Olanda (32%), Danemarca (28%) și Belgia (27%). Procentele cele mai mari de populație care au comentat o problemă politică sau social on-line sunt în Suedia (32%), Finlanda (19%), Marea Britanie (19%), Danemarca (18%) și Austria (17%). Boicotarea anumitor produse este o formă de protest care a înregistrat cele mai mari valori în Suedia (51%), Finlanda (29%), Danemarca (26%), Austria (26%) și Franța (24%) (Tabelul nr. 1).

Tabelul nr. 1

Participarea civică, 2016

Țările UE	Participat la un protest sau o demonstrație	Semnat o petiție, inclusiv prin e-mail sau on-line	Comentat o problemă politică sau socială on-line	Boicotarea anumitor produse
UE	5	20	12	15
România	2	6	5	2
Austria	3	21	17	26
Belgia	6	27	16	17
Bulgaria	2	7	4	2
Cipru	5	6	7	6
Cehia	2	12	12	10
Germania	4	20	11	22
Danemarca	6	28	18	26
Estonia	2	10	8	8
Grecia	8	5	11	15
Spania	7	12	9	4
Finlanda	4	32	19	29
Franța	10	25	13	24
Croația	3	15	8	8
Ungaria	2	5	3	3

Tabelul nr. 1 (continuare)

Irlanda	10	20	11	10
Italia	6	16	12	10
Lituania	2	10	7	7
Luxemburg	7	28	14	21
Letonia	1	7	6	5
Malta	3	15	8	4
Olanda	4	32	16	15
Polonia	4	7	5	3
Portugalia	2	12	11	3
Suedia	10	39	32	51
Slovenia	2	15	6	6
Slovacia	2	16	5	4
Marea Britanie	3	35	19	17

Q30. În ultimele 12 luni, dvs. ați întreprins oricare dintre următoarele activități? 2. Participat la un protest sau o demonstrație; 3. Semnat o petiție, inclusiv prin e-mail sau on-line; 5. Ați comentat o problemă politică sau socială on-line; 6. Ați boicotat numite produse... 1. Da; 2. NU; 3. Refuz; 4. Nu știu. *Notă:* Cei care au răspuns afirmativ (varianta 1). Culori: gri închis – valori ridicate, gri deschis – valorile cele mai scăzute.

PARTICIPARE LA ACTIVITĂȚI SPORTIVE ȘI PRACTICAREA EXERCIȚIILOR FIZICE

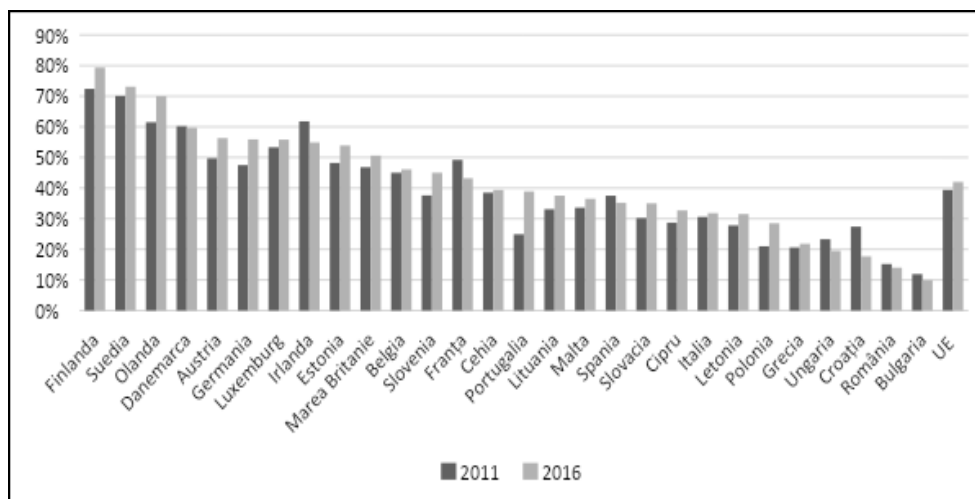
România are una dintre cele mai reduse proporții de populație la nivel european care practică activități fizice săptămânal, doar 14% dintre români participând la evenimente sportive sau practicând exerciții fizice cel puțin o dată pe săptămână, în timp ce media europeană este de 42%. Procentul românilor care practică exerciții fizice este de cinci ori mai mic decât al finlandezilor, suedezilor sau olandezilor și de trei ori mai redus decât al austriecilor, irlandezilor, estonienilor sau britanicilor. În România se înregistrează o creștere de peste 4% a procentului celor care declară că nu fac niciodată sport sau participă la activități sportive față de anul 2011. Aceste activități sunt importante atât pentru beneficiile aduse sănătății indivizilor, dar și ca modalitate de socializare. România înregistrează o rată destul de ridicată a supraponderabilității de 55,8% (49% în rândul femeilor și 63% în rândul bărbaților) (Eurostat 2018).

Participarea la evenimente sportive și practicarea exercițiilor fizice cunoaște o creștere ușoară la nivelul UE în 2016. Peste 42% dintre europeni participă la activități sportive sau practică exerciții fizice în 2016, cu 3% mai mult decât în 2011. Comparativ cu anul 2011, în majoritatea țărilor europene (20 din cele 28 de țări ale UE) procentul celor care practică exerciții fizice sau merg la evenimente sportive cel puțin o dată pe săptămână a crescut. Cele mai mari creșteri se înregistrează în Portugalia (14%), Germania (8%), Polonia (8%), Finlanda și Slovenia (7%) (Grafic 7).

În România, această participare la activități sportive sau practicarea exercițiilor fizice este mai mare în cazul persoanelor tinere (18–24 de ani), care în proporție de 48% realizează aceste activități cel puțin o dată pe săptămână, în creștere cu 11% față de 2011. Doar 10% dintre persoanele între 35 și 49 de ani practică astfel de activități sportive cel puțin o dată pe săptămână, procentul scăzând la 4% în cazul persoanelor vârstnice. Această participare la activități sportive și practicarea de exerciții fizice este mai mare în cazul persoanelor cu un nivel de educație ridicat: 36% dintre cei care au cel puțin studii universitare realizează aceste activități cel puțin o dată pe săptămână, în timp ce în cazul celor cu studii liceale procentul scade la 14%.

Grafic 7

Participarea la activități sportive și practicarea exercițiilor fizice cel puțin o dată pe săptămână (%)

Q28c. Cât de des realizați fiecare dintre următoarele activități? C. Luați parte la evenimente sportive sau practicați exerciții fizice... 1. Zilnic sau aproape zilnic; 2. Cel puțin o dată pe săptămână; 3. O dată până la trei ori pe lună; 4. Mai rar; 5. Niciodată; 6. Refuz; 7. Nu știu. *Notă:* Procentul celor care declară că merg cel puțin o dată pe săptămână (variantele 1 și 2).

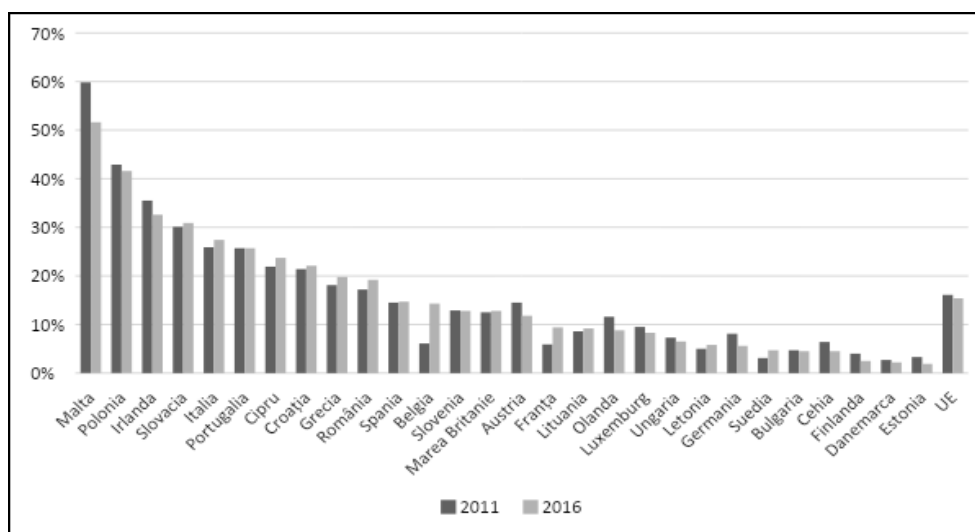
PARTICIPARE LA VIAȚA RELIGIOASĂ

Participarea populației la ceremonii religioase în România este la nivelul mediei UE și a rămas relativ constantă în perioada 2011–2016: 65% merg rar sau niciodată la ceremonii religioase, iar 16% merg cel puțin o dată pe săptămână. În celelalte țări europene, participarea la ceremonii religioase cel puțin o dată pe săptămână a înregistrat creșteri ușoare (Cipru, Grecia, Croația, Italia, Franța, Lituania, Slovacia, Marea Britanie) sau mici scăderi (Cehia, Germania, Finlanda,

Irlanda, Luxemburg, Olanda, Polonia). Cele mai mari creșteri ale proporției populației care a participat la ceremonii religioase cel puțin o dată pe săptămână s-au înregistrat în Belgia (de la 6% la 14%) (*Grafic 8*).

Grafic 8

Participarea la ceremonii religioase (altele decât nunți, înmormântări sau botezuri) cel puțin o dată pe săptămână (%)

Q27a. Cât de des realizați fiecare dintre următoarele activități? A. Participați la ceremonii religioase, altele decât nunți, înmormântări sau botezuri... 1. Zilnic sau aproape zilnic; 2. Cel puțin o dată pe săptămână; 3. O dată până la trei ori pe lună; 4. Mai rar; 5. Niciodată; 6. Refuz; 7. Nu știu.

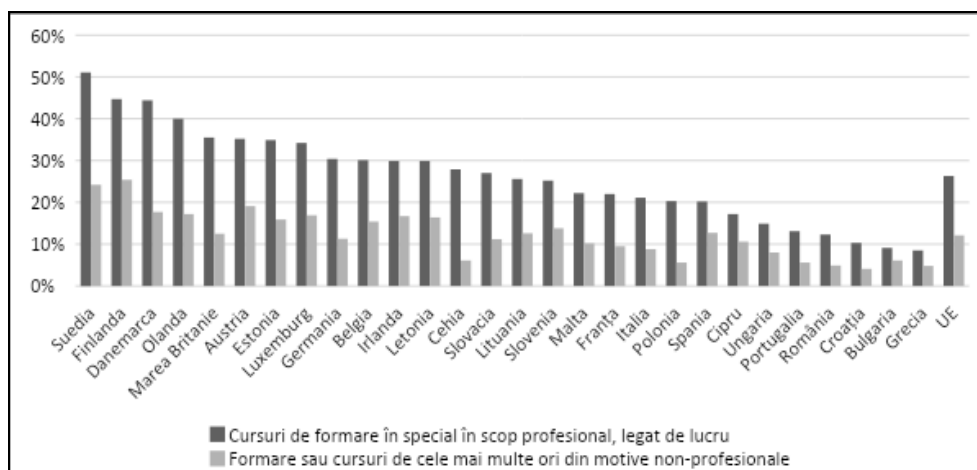
Notă: Procentul celor care declară că merg cel puțin o dată pe săptămână (variantele 1 și 2).

ÎNVĂȚARE PE TOT PARCURSUL VIEȚII

România înregistrează o rată redusă de participare la cursuri de formare continuă, doar 13% din populație luând parte în ultimul an la cursuri de formare în scop profesional și 5% la cele care nu au legătură cu locul de muncă. Formarea sau cursurile realizate din motive non-profesionale au loc la un nivel foarte redus în România, fiind specifice populației cu un nivel de educație ridicat. Comparativ cu alte țări europene, ponderea românilor care participă la cursuri de formare profesională este de patru ori mai mică decât cea din Suedia, Finlanda sau Danemarca. În același timp, de două ori mai puțini români iau parte la cursuri de formare profesională decât media europeană (*Grafic 9*).

Grafic 9

Învățarea pe tot parcursul vieții (%)

Q28. În ultimele 12 luni ați participat la formare sau cursuri, inclusiv cursuri on-line? A. Cursuri de formare în special în scop profesional, legat de lucru; B. Formare sau cursuri de cele mai multe ori din motive non-profesionale... 1. Da; 2. Nu; 3. Refuz; 4. Nu știu. *Notă:* Cei care au declarat că au participat la cursuri de formare în ultimele 12 luni (varianta 1).

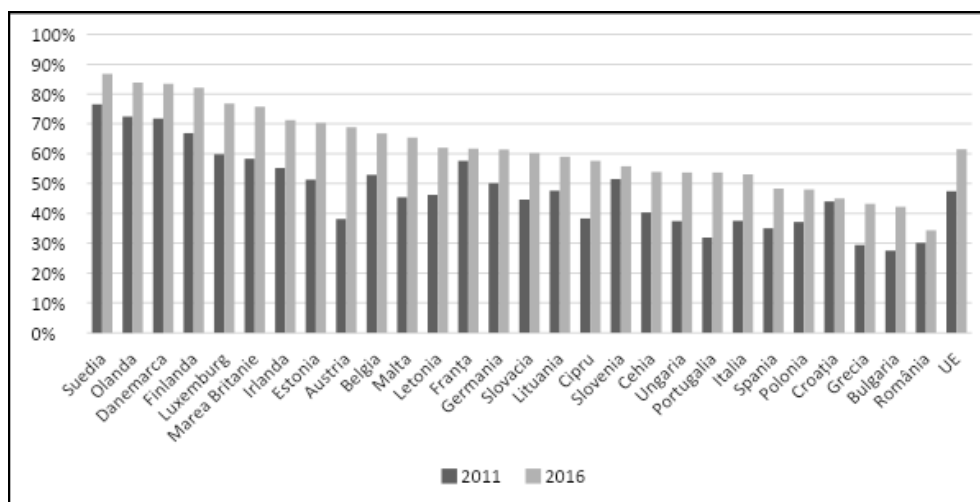
UTILIZAREA INTERNETULUI

Internetul este utilizat zilnic sau aproape zilnic în scopuri neprofesionale de 34% dintre români în anul 2016, în creștere cu peste 4% față de 2011. Un procent de 47% dintre români nu folosesc niciodată internetul pentru alte scopuri decât cele profesionale. Chiar dacă se observă o îmbunătățire a procentului celor care utilizează internetul zilnic în afara serviciului, România se situează pe ultima poziție la nivel european, unde 60% din populație face acest lucru. La nivel european, țările care înregistrează cele mai ridicate procente din populație care utilizează zilnic sau aproape zilnic internetul în afara locului de muncă sunt Suedia (87%), Olanda (84%), Danemarca (84%) și Finlanda (82%) (*Grafic 10*).

Internetul este folosit zilnic sau aproape zilnic în alte scopuri decât cele legate de locul de muncă în mai mare măsură de către persoanele tinere (18–24 de ani și 25–34 de ani), cele cu venituri mai mari (52% dintre cei din cuartila de venit cea mai ridicată de venit utilizează internetul zilnic sau aproape zilnic pentru scopuri neprofesionale), cu un nivel ridicat de educație (76% dintre cei cu studii superioare folosesc internetul zilnic sau aproape zilnic), cele din mediul urban (48% din populația din mediul urban folosește internetul zilnic sau aproape zilnic comparativ cu 24% din cea rurală) și cele angajate (46% dintre persoanele angajate folosesc internetul zilnic sau aproape zilnic). Cei care folosesc internetul într-o măsură foarte mică sau deloc sunt persoanele peste 65 de ani (93% dintre cei vârstnici nu au folosit niciodată internetul).

Grafic 10

Frecvența utilizării internetului în scopuri neprofesionale zilnic (%)

Q27b. Cât de des realizați fiecare dintre următoarele activități? **B.** Folosiți internetul altfel decât pentru serviciu... 1. Zilnic sau aproape zilnic; 2. Cel puțin o dată pe săptămână; 3. O dată până la trei ori pe lună; 4. Mai rar; 5. Niciodată; 6. Refuz; 7. Nu știu. *Notă:* Procentul celor care declară că utilizează zilnic sau aproape zilnic (varianta 1).

Tabelul nr. 2

Proporția celor care menționează că folosesc internetul în scopuri neprofesionale zilnic sau aproape zilnic după mediul de rezidență, vârstă, educație și cuartila de venit (%)

		2011	2016
Mediu de rezidență	Rural	18	24
	Urban	44	48
Vârstă	18–24	69	74
	25–34	57	57
	35–49	29	40
	50–64	9	21
	65+	2	3
Educație	Maxim 8 clase	10	12
	Liceu/școală profesională	27	36
	Facultate/post-universitar	66	76
Venit – quartile	1	15	17
	2	16	24
	3	27	36
	4	49	52

Q27b. Cât de des realizați fiecare dintre următoarele activități? **B.** Folosiți internetul altfel decât pentru serviciu... 1. Zilnic sau aproape zilnic; 2. Cel puțin o dată pe săptămână; 3. O dată până la trei ori pe lună; 4. Mai rar; 5. Niciodată; 6. Refuz; 7. Nu știu.

Internetul este utilizat în afara locului de muncă pentru diferite scopuri, cercetarea analizând patru dintre acestea: găsirea unui loc de muncă, cumpărarea de produse on-line, utilizarea instrumentelor electronice oferite de administrația publică (declarații fiscale, solicitări de ajutoare sociale, permis de conducere, pașaport etc.) sau a serviciilor bancare electronice. Găsirea unui loc de muncă pe internet a fost realizată de 9% dintre români în anul 2016. Chiar dacă această modalitate de identificare a unui loc de muncă este utilizată într-o măsură mai mare în Suedia (16%), Estonia (14%), Irlanda (13%) sau Olanda (13%), România înregistrează un procent de populație care a găsit un loc de muncă pe internet aproape egal cu media europeană (8%) (*Tabelul nr. 2*).

Cumpărăturile în mediul on-line sunt realizate de 37% dintre români, unul dintre cele mai reduse procente la nivel european alături de Grecia (37%), Portugalia (36%) și Croația (33%). Un procent de 67% dintre europeni au cumpărat ceva pe internet, cele mai mari valori înregistrându-se în Suedia (85%), Marea Britanie (84%), Danemarca (83%) sau Olanda (83%) (*Tabelul nr. 3*).

Românii care fac cumpărături on-line sunt tinerii (54% dintre cei cu vârste între 25–34 de ani au cumpărat produse on-line), din mediul urban (45% dintre cei din mediul urban cumpără produse on-line) și cu nivel ridicat de educație (67% dintre cei cu studii superioare cumpără produse on-line).

Utilizarea instrumentelor electronice ale administrației publice (declarații fiscale, solicitări de ajutoare sociale, permis de conducere, pașaport etc.) este realizată cel mai puțin în România, unde doar 10% din populație declară că a folosit acest tip de instrumente. Utilizarea acestor instrumente este redusă și din cauza slabei dezvoltări a lor în România unde solicitarea ajutoarelor sociale nu se poate realiza on-line, iar în cazul pașaportului sau permisului de conducere doar programare se poate face on-line și durează foarte mult până când poți merge să faci acest tip de documente. În anul 2016 era dificilă și depunerea declarațiilor fiscale on-line, iar plata taxelor și impozitelor se putea realiza on-line doar în mod excepțional. Țările europene în care cei mai mulți cetățeni declară că folosesc aceste instrumente electronice ale administrației publice sunt Danemarca (86%), Estonia (83%) și Suedia (82%), media la nivel european fiind de 46% (*Tabelul nr. 3*).

Instrumentele electronice ale administrației publice sunt utilizate în mai mare măsură de românii din mediul urban (15% dintre cei din urban au utilizat instrumentele electronice ale administrației publice) și au un nivel ridicat de educație (27% dintre cei care au cel puțin studii universitare au utilizat instrumentele electronice ale administrației publice). Persoanele vârstnice utilizează într-o foarte mică măsură astfel de instrumente electronice ale administrației publice.

Serviciile bancare electronice sunt utilizate doar de 18% dintre români, cel mai mic procent la nivel European unde acest lucru este realizat de 63% din populație. Cauzele acestui comportament pot sta într-o încredere redusă în sistemul bancar, dar și în necunoașterea serviciilor bancare electronice. Țările europene cu cel mai mare procent de populație care utilizează aceste servicii sunt Danemarca (96%), Finlanda (96%), Suedia (95%), Estonia (94%) și Olanda (92%). Cel mai mic procent de populație care folosește servicii bancare electronice se înregistrează în România (18%), Grecia (21%), Bulgaria (23%) (*Tabelul nr. 3*).

Serviciile bancare electronice sunt utilizate într-o mai mare măsură de către românii care locuiesc în mediul urban (25% dintre cei din mediul urban au utilizat serviciile bancare electronice) și au studii superioare (51% dintre cei care au cel puțin studii universitare au utilizat serviciile bancare electronice). Persoanele vârstnice utilizează într-o foarte mică măsură astfel de servicii bancare electronice.

Tabelul nr. 3

Motivele utilizării internetului în afara locului de muncă (%)

	Găsit un loc de muncă pe internet	Ați cumpărat ceva pe internet	Ați utilizat instrumentele electronice oferite de administrația publică	Ați utilizat servicii bancare electronice
UE	8	67	46	63
România	9	37	10	18
Austria	8	75	48	68
Belgia	10	63	47	78
Bulgaria	6	43	15	23
Cipru	8	50	36	42
Cehia	11	70	24	72
Germania	7	75	30	59
Danemarca	11	83	86	96
Estonia	14	65	83	94
Grecia	4	37	33	21
Spania	5	46	41	49
Finlanda	13	76	74	96
Franța	9	72	69	73
Croația	3	33	14	31
Ungaria	7	53	29	47
Irlanda	13	79	70	79
Italia	3	54	29	48
Lituania	10	56	57	78
Luxemburg	7	70	54	78
Letonia	13	62	57	87
Malta	9	72	49	70
Olanda	13	83	79	92
Polonia	6	65	30	64
Portugalia	4	36	48	47
Suedia	16	85	82	95
Slovenia	7	54	29	50
Slovacia	11	65	23	62
Marea Britanie	13	8	62	75

Q103. În ultimele 12 luni dvs. ați...? A. Găsit un loc de muncă pe internet; B. Ați cumpărat ceva pe internet; C. Ați utilizat vreuna din posibilitățile oferite de administrația publică prin intermediul internetului (declarații fiscale, solicitări de ajutoare sociale, permis de conducere, pașaport etc.); D. Ați utilizat servicii bancare electronice (transferuri, plata facturilor etc.)... 1. Da; 2. Nu. *Notă:* % celor care au răspuns DA. *Legendă culori:* gri închis – valori ridicate, gri deschis – valorile cele mai scăzute.

Utilizarea internetului nu aduce doar beneficii, ci și diverse probleme, dintre acestea cercetare EQLS analizând hărțuirea și fraudă sau lipsa asigurării confidențialității. 2% dintre români au declarat că au fost victime ale hărțuirii pe internet, iar 3% au avut probleme legate de confidențialitate pe internet sau fraudă. Cele mai mari procente de populație care au avut astfel de probleme în urma utilizării internetului au fost înregistrate în Austria și Germania (*Tabelul nr. 4*).

Tabelul nr. 4

Principalele probleme ale utilizării internetului (%)

	Ați fost victima hărțuirii pe internet	Ați avut probleme legate de confidențialitate pe internet sau fraudă
UE	4	6
România	2	3
Austria	17	15
Belgia	3	7
Bulgaria	1	0
Cipru	3	3
Cehia	3	4
Germania	13	11
Danemarca	6	8
Estonia	2	5
Grecia	2	3
Spania	0	2
Finlanda	6	10
Franța	7	8
Croația	1	1
Ungaria	4	3
Irlanda	3	7
Italia	1	2
Lituania	3	6
Luxemburg	5	5
Letonia	5	4
Malta	4	7
Olanda	3	8
Polonia	1	1
Portugalia	1	1
Suedia	2	11
Slovenia	4	3
Slovacia	4	3
Marea Britanie	4	10

Q104. În ultimele 12 luni dvs. ați...? A. Ați fost victima hărțuirii pe internet; B. Ați avut probleme legate de confidențialitate pe internet sau fraudă... 1. Da; 2. Nu. *Notă:* % celor care au răspuns DA. *Legendă culori:* gri închis – valori ridicate, gri deschis – valorile cele mai scăzute.

CONCLUZII

- România înregistrează cea mai scăzută rată de participare socială la nivelul UE, doar 6% din populație participând lunar la activitățile unui club/ societate/ asociație (la nivel european procentul este de aproape 30%).

- Voluntariatul în rândul populației din România rămâne la valori reduse: 3% fac voluntariat cel puțin lunar în asociații comunitare sau furnizoare de servicii sociale, 2% în asociații profesionale, sportive, culturale sau de educație, iar 3% în partide politice sau sindicate.

- Media încrederii în organizații umanitare și caritabile este de 5,5 în România, una dintre cele mai mici din UE. Încrederea în organizații umanitare și caritabile este mai mare decât încrederea în guvern, parlament, sistemul bancar, justiție și similară cu cea în mass-media, autorități locale și poliție.

- 80% dintre români se întâlnesc cu persoane din afara gospodăriei cel puțin o dată pe săptămână, în scădere cu peste 8 puncte procentuale față de 2011. Cei care se întâlnesc mai puțin cu persoane din afara familiei sunt vârstnicii, salariații sau indivizii activi pe piața muncii și populația cu un nivel ridicat de educație.

- Participarea civică în 2016 este redusă în România – 2% dintre români au participat la acțiuni de protest sau demonstrații, 6% au semnat o petiție (inclusive prin e-mail sau on-line), 5% au comentat o problemă politică sau socială on-line, iar 2% au boicotat anumite produse.

- Doar 14% dintre români participă la evenimente sportive sau practică exerciții fizice cel puțin o dată pe săptămână, în timp ce media europeană este de 42%. Procentul românilor care practică exerciții fizice este de cinci ori mai mic decât al finlandezilor, suedezilor sau olandezilor și de trei ori mai redus decât al austriecilor, irlandezilor, estonienilor sau britanicilor.

- Participarea populației la ceremonii religioase a rămas relativ constantă în România în perioada 2011–2016, la fel ca la nivelul UE: 65% merg rar sau niciodată la ceremonii religioase, iar 16% merg cel puțin o dată pe săptămână.

- România înregistrează o rată redusă de participare la cursuri de formare continuă, doar 13% din populație luând parte în ultimul an la cursuri de formare în scop profesional și 5% la cele care nu au legătură cu locul de muncă.

- Doar 34% dintre români utilizează internetul zilnic sau aproape zilnic în scopuri neprofesionale, iar 47% nu folosesc niciodată internetul pentru alte scopuri decât cele profesionale. Un procent de 9% dintre români utilizează internetul pentru găsirea unui loc de muncă, 37% pentru cumpărarea de produse on-line, 10% folosesc instrumentele electronice oferite de administrația publică (declarații fiscale, solicitări de ajutoare sociale, permis de conducere, pașaport etc.), iar 18% serviciile bancare electronice. România înregistrează cele mai mici procente de populație la nivel european care utilizează instrumentele electronice ale administrației publice și serviciile bancare electronice. În cazul instrumentelor electronice oferite de administrația publică, această utilizare redusă se datorează mai ales lipsei acestora sau dezvoltării insuficiente a acestor servicii în cadrul instituțiilor publice.

BIBLIOGRAFIE

- EUROSTAT. (2018). Obesity by gender. (hlth_ehis_bm1e). (accesat la 30 octombrie 2018)
- Putnam, Robert D. (ed.). 2002. *Democracies in Flux. The Evolution of Social Capital in Contemporary Society*. New York: Oxford University Press.
- Putnam, Robert D., Feldstein, Lewis M., and Don Cohen. 2003. *Better Together. Restoring the American Community*. New York: Simon&Schuster Paperbacks.
- Sen, Amartya. 2004. *Dezvoltarea ca libertate*. București: Editura Economică.
- Verba, Sidney, Schlozman, Kay Lehman, and Brady, Henry E. 1995. *Voice and Equality: Civic Voluntarism in American Politics*. Cambridge: Harvard University Press.